

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2002 rd

Regeringens proposition om godkännande av avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige avseende stöd till industrisamarbete på försvarsmaterielområdet och med förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i detta avtal och till lag om ändring av 4 och 5 § lagen om export och transitering av försvarsmateriel

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 februari 2002 en proposition om godkännande av avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige avseende stöd till industrisamarbete på försvarsmaterielområdet och med förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i detta avtal och till lag om ändring av 4 och 5 § lagen om export och transitering av försvarsmateriel (RP 238/2001 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet skall lämna utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Pilvi-Sisko Vierros-Villeneuve och ambassadråd Katri Silfverberg, utrikesministeriet
- handelsråd Arto Koski och handelssekreterare Martina Temmes, försvarsministeriet
- överinspektör Kaj Niemi, handels- och industriministeriet
- överdirektör Mika Purhonen, Försörjningsberedskapscentralen
- direktör Markku Lakomaa, Patria Industries Abp
- verkställande direktör Jan Koivurinta, Nammo Lapua Oy
- verkställande direktör Pasi Niinikoski, Nexplo Vihtavuori Oy
- ombudsman Henrik Nordell, Suomen puolustusteollisuusyhdistys ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige avseende stöd till industrisamarbete på försvarsmaterielområdet, som undertecknades

den 9 juni 2001. Avtalets syfte är att skapa en politisk och rättslig struktur för ökat industrisamarbete mellan parterna på försvarsmaterielområdet så att den nordiska och härigenom ock-

så den nationella försvarsmaterielindustrin kan bevara sin livskraft och konkurrensförmåga i det allt svårare marknadsläget. Avtalet innehåller bestämmelser om bl.a. leveranssäkerhet och exportkontroll för produkter som omfattas av avtalet, såväl parterna emellan som i fråga om tredje länder. Det finns också bestämmelser om industriell kompensation (motköp).

I avtalet ingår bestämmelser som enligt tolkningspraxis för den nya grundlagen hör till området för lagstiftningen. Regeringen föreslår att fullmaktsbestämmelserna i lagen om export och transitering av försvarsmateriel preciseras. Lagarna avses träda i kraft vid samma tidpunkt som avtalet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet anser att avtalet och de anknyttande lagförslagen i propositionen är motiverade med tanke på försvarsmaterielindustrin i hela Norden och i Finland. Nordiskt samarbete på företagsnivå har på senare år förekommit särskilt inom ammunitionsindustrin samt krut- och sprängämnesindustrin. Den kraftiga strukturomvandlingen inom försvarsindustrin har fortsatt under de senaste åren inte bara på det nationella utan också det nordiska och europeiska planet.

Att det är viktigt att förbättra den finska försvarsindustrins konkurrenskraft och trygga den långsiktiga försvarsindustriella planeringen poängterades bl.a. i statsrådets redogörelse till riksdagen "Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2001" (SRR 2/2001 rd) och försvarsutskottets anslutande betänkande FsUB 2/2001 rd. Försvarsutskottet bedömde i sitt betänkande att den finska försvarsindustrin kommer att bygga upp allt fler nätverk tillsammans med den nordiska och europeiska industrin. Det är enligt utskottet orealistiskt att utgå från att någon sektor inom vår försvarsindustri enbart kan leva på beställningar från vår egen försvarsmakt.

Det föreliggande avtalet är ett naturligt led i utvecklingen av det internationella samarbetet och skapar förutsättningar för ett intensivare samarbete, menar försvarsutskottet. Avtalet utgör samtidigt en plattform för leveranssäkerhetsarrangemangen mellan de nordiska länderna, för exportkontrollen och för tillämpningen av motköpsbestämmelserna.

Regeringen påpekar i propositionen att leveranssäkerheten måste kunna garanteras också

när den inhemska industrin flyttats till utlandet till följd av omstruktureringar. Också i försvarsredogörelsen påpekades att vi har fått sämre möjligheter att trygga vår försörjningsberedskap uteslutande med nationella åtgärder. Enligt redogörelsen har Finland bara begränsad självförsörjning i krissituationer.

Regeringen påpekar i propositionen att man i detta läge försöker trygga leveranssäkerheten inom ammunitions- och sprängämnesbranschen genom fördragsförankrade gemensamma arrangemang. Utskottet konstaterar att det handlar om en med tanke på försörjningsberedskapen synnerligen viktig industribransch, som för närvarande dras med allvarliga lönsamhetsproblem till följd av vikande orderingång. Omstruktureringen är ännu inte slutförd och överkapacitet förekommer också i de nordiska länderna. Strukturförnyelsen får enligt utskottet inte bara bygga på industrins behov utan också i allt väsentligt ta hänsyn till behovet inom vårt eget försvar.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på konsultationsförfarandet i tider av kris. I det fall att läget påverkar en eller flera fördragsparter, skall parterna omedelbart rådgöra för att lösa potentiella problem beträffande anskaffning av produkter som omfattas av fördraget åt sina egna stridskrafter. Härifrån bör undantas exempelvis de inbördes förpliktelser som för Natoländernas vidkommande går före avtalet i krissituationer. Det samma gäller bl.a. de nationella förpliktelser som följer av Finlands och Sveriges alliansfrihet.

När det gäller exportkontroll tillför avtalet en ny förpliktelse för den berörda industrin, nämligen

gen att informera myndigheterna om exportrelaterade marknadsföringsplaner. I gengäld får industrin avtalsparternas samsyn på exportmöjligheterna. Det är högst sannolikt, anser utskottet, att förfarandet gör exporten lättare i och med att marknadsföringen riktas till länder dit export enligt alla avtalsparterns åsikt kan tillåtas. Utskottet vill understryka att den slutliga exporten utanför de nordiska länderna alltid, som regeringen säger i propositionen, sker enligt reglerna i det land som står för den slutliga exporten och med samtycke av de länder som bidragit till produkten. Därmed förändras inte den nationella beslutanderätten inom exportkontrollen.

Genom avtalet avstår de avtalsslutande nordiska länderna från att strikt tillämpa de nationella krav som gäller motköp. De nuvarande kraven i anslutning till motköp ersätts med att varje

part för bok över leveranserna från andra parter och med jämna mellanrum upprättar rapporter över kompensationsbalansen. I synnerhet nu i början gäller det att hålla ett öga på hur balansen mellan länderna utfaller, menar försvarsutskottet.

Enligt utskottets åsikt kunde det med fördel övervägas om ett särskilt finländskt samordningsorgan kunde tillsättas för att följa hur avtalet utfaller och vilka konsekvenser avtalet får i praktiken. Såväl försvarsförvaltningen som försvarsindustrin bör vara företrädare i organet.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet väger in det ovan sagda när det utarbetar sitt betänkande.

Helsingfors den 5 mars 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ilkka Kanerva /saml
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Reijo Kallio /sd
Seppo Kanerva /saml
Juha Karpio /saml
Antero Kekkonen /sd
Seppo Lahtela /cent
Reijo Laitinen /sd

Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /cent
Lauri Oinonen /cent
Aulis Ranta-Muotio /cent
Ismo Seivästö /kd
Harry Wallin /sd
ers. Kari Myllyniemi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Alpo Rivinoja.